

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2025-03-27

Ärendenummer
NV-09204-24

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd (SOU 2024:56) [LI2024/01638]

Sammanfattning

Naturvårdsverkets välkomnar ansatsen i utredningen som handlar om att förbättra lantbrukets och djurhållningens lönsamhet och konkurrenskraft. Vårt yttrande handlar bland annat om hur dessa målsättningar kan uppnås på enklare och mer effektiva sätt. Naturvårdsverkets synpunkter rör vissa av utredarens överväganden och förslag på områden utanför djurskyddsområdet samt förslag om innovation och forskning, och gäller huvudsakligen följande:

- Naturvårdsverket motsätter sig förslaget om att införa utvidgade bestämmelser om skyddsjakt på dovhjort, kronhjort och rådjur i bilaga 4 till jaktförordningen (1987:905). Skyddsjakt ska inte användas som en populationsreglerande åtgärd, men som ett komplement till allmän jakt. Ökade möjligheter till skyddsjakt är inte det effektivaste sättet att lösa de problem som näringen redovisar. Om regelverket behöver ändras i något avseende menar Naturvårdsverket att detta ska omhändertas i jaktidsöversynen.
- Vi instämmer i utredningens bedömning att det bör utredas vilka effekter viltskadorna har för primärproduktionens lönsamhet och påverkan i övrigt på jordbruksverksamhet.
- SLU Viltskadecenter tar i dag fram rekommendationer för bidrag och ersättning ur viltskadeanslaget, efter samråd med berörda näringar. Detta görs årligen på uppdrag av Naturvårdsverket och vi bedömer att detta är ett flexibelt och adaptivt system.
- Naturvårdsverket bedömer att det är svårt att uppskatta vilken effekt en minskning av vargpopulationen kan få på tamdjurshållningen. Vi vill också framhålla de biologiska risker som finns med en minskning av vargstammen, liksom de juridiska restriktioner som finns för svenska förvaltningsåtgärder som syftar till en sådan minskning.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Naturvårdsverkets synpunkter berör vissa av utredningens överväganden och förslag på områden utanför djurskyddsområdet samt förslag om innovation och forskning.

Förslag som rör klövvilt (avsnitt 4.10)

Naturvårdsverket motsätter sig förslaget om att införa utvidgade bestämmelser om skyddsjakt på dovhjort, kronhjort och rådjur i bilaga 4 till jaktförordningen, som skulle innebära att tillstånd från länsstyrelsen inte längre krävs.

Enligt Naturvårdsverket är allmän jakt förstahandsvalet för att kontrollera viltstammar och minska risken för skador i ett landskapsperspektiv. Skyddsjakt ska inte användas som en populationsreglerande åtgärd, utan ska ses som ett komplement till allmän jakt och i första hand användas för att begränsa lokala, akuta skador och skador från enskilda djur.¹ Det finns redan enligt nu gällande jaktförordning möjlighet för en lantbrukare att på eget initiativ bedriva viss skyddsjakt på årskalv av dov- och kronhjort utan tillstånd från länsstyrelsen.² Därutöver finns möjligheten att ansöka om skyddsjakt hos länsstyrelsen på samtliga klövviltsarter. Naturvårdsverkets uppfattning är att länsstyrelsen hanterar skyddsjaktsansökningarna skyndsamt och att skyddsjakt beviljas generöst.

Naturvårdsverket uppfattar det som att förslaget att bedriva skyddsjakt på klövvilt, beroende på hur det utformas i bilaga 4 till jaktförordningen, skulle omfatta rätten att skjuta vuxna dov- och kronhjortar samt rådjur.

Naturvårdsverket påpekar att rådjurens effekter på möjligheterna att bedriva animalieproduktion torde vara begränsad eftersom rådjurens bete på vall- eller spannmålsodling kan antas vara försumbar. Kronhjort förvaltas i huvudsak genom jakt i kronhjortsskötselområden enligt en fastställd kronhjortsskötselplan.³ En generell möjlighet att skjuta vuxna djur på eget initiativ kan riskera att försvåra den samordnade förvaltningen som sker inom kronhjortsskötselområden. Vidare är det viktigt att jakttiden för en art beslutas med hänsyn till biologiska eller reproduktionsmässiga faktorer, med vissa undantag när det är motiverat utifrån ett samhälleligt perspektiv.

Naturvårdsverket delar inte utredningens slutsats att ökade skyddsjaktsmöjligheter är det effektivaste sättet att lösa de problem som näringen redovisar. Erfarenheter från vildsvinsförvaltningen visar att nästan obegränsade skyddsjaktsmöjligheter inte löser problemen med vildsvinsskador. Naturvårdsverket framhåller i stället att lokal samverkan och dialog mellan markägare och jägare bör underlättas. Genom att förvaltningen samordnas och jakträttshavare lokalt formulerar och arbetar mot gemensamma mål kan en effektivare jakt bedrivas i skadekänsliga områden och skadorna minskas. Det kan även behövas medel för att underlätta för lokala initiativ att komma i gång med en lokal målstyrd förvaltning. Naturvårdsverket har i regeringsuppdraget *Uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för effektiv vildsvinsförvaltning*⁴ redovisat

¹ Naturvårdsverket (2022). Strategi för svensk viltförvaltning 2022–2029. s. 17.

² Punkt 17 bilaga 4 till jaktförordningen (1987:905).

³ 4 § jaktförordningen. I Skåne sker dock förvaltningen på annat sätt.

⁴ Naturvårdsverket (2024). Incitament till vildsvinsjakt och åtgärdsplan för genomförande. Delredovisning av ett regeringsuppdrag om att ta fram en åtgärdsplan för effektiv vildsvinsförvaltning. LI2023/00533 (delvis) LI2023/03398 (delvis) LI2024/00452.

ett förslag på hur detta kan genomföras för vildsvin men samma principer gäller även för övrigt vilt.

Naturvårdsverket ansvarar för att se över de jakttider som regleras i jaktförordningen och ska vid behov föreslå ändringar till regeringen. En översyn av jakttiderna ska göras minst vart sjätte år.⁵ Naturvårdsverket arbetar för närvarande med en översyn som genomförs under perioden 2024–2026. I arbetet ingår även att se över regleringen av den skydds jakt som får bedrivas på enskilda initiativ enligt bilaga 4 till jaktförordningen. Om regelverket behöver ändras i något avseende menar Naturvårdsverket att detta ska omhändertas i jakttidsöversynen. Samtidigt pågår den så kallade jaktlagstiftningsutredningen⁶, som har i uppdrag att göra en översyn av lagstiftningen på jaktområdet inklusive flerartsförvaltning av klövvilt.

Förslag om att effekter på primärproduktionens lönsamhet bör utredas (avsnitt 4.10)

Naturvårdsverket instämmer i utredningens bedömning om att det bör utredas vilka effekter viltskadorna har för primärproduktionens lönsamhet och påverkan i övrigt på jordbruksverksamhet. Detta stämmer väl med fokusområde “Systematisk uppföljning av skador på växande gröda” i *Naturvårdsverkets strategi för viltförvaltning 2022–2029*.⁷

Förslag om bidrag och ersättningar för viltskador (avsnitt 4.10 och avsnitt 13.4.1 sida 605)

Nivån på bidrag och ersättningar ur viltskadeanslaget fastställs i dag inte av Naturvårdsverket utan är rekommenderade av Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU Viltskadecenter) som har ett stående uppdrag från Naturvårdsverket att årligen se över bidrags- och ersättningsnivåerna. De nivåer som rekommenderas för till exempel rovdjursavvisande stängsel samt ersättning för döda, skadade och saknade djur efter angrepp av stora rovdjur anpassas idag löpande. Ersättningsnivåerna revideras i samråd med berörda näringar.

En sådan ändring som föreslås kan också påverka det regionala inflytandet, då viltförvaltningsdelegationerna ska besluta om övergripande riktlinjer för bidrag och ersättning enligt viltskadeförordningen (2001:724).

En eventuell översyn av nivåerna behöver, om den ska genomföras, ta hänsyn till att möjligheten till ökade bidrags- och ersättningsnivåer är begränsad av EU:s statsstödsregler.

Förslag om minskning av vargstammen (avsnitt 4.10)

Naturvårdsverket bedömer att det är svårt att uppskatta vilken effekt en minskning av vargpopulationen kan få på tamdjurshållningen. Antalet angrepp är beroende av flera andra faktorer så som vargstammens utbredning och tätheten av fårbesättningar. Det finns heller inget statistiskt samband mellan antalet vargar och antalet angrepp på tamdjur⁸, vilket innebär att ett färre antal

⁵ 2 § tredje stycket jaktförordningen (1987:905). Regeringen beslutade den 6 maj 2021 om ändringar av jakttider efter Naturvårdsverkets översyn.

⁶ Regeringen (2024). En moderniserad jaktlagstiftning. Kommittédirektiv. Dir. 2024:11. Och Regeringen (2025). Tilläggsdirektiv till Jaktlagstiftningsutredningen (LI 2024:01). Dir. 2025:6.

⁷ Naturvårdsverket (2022). Strategi för svensk viltförvaltning 2022–2029. s. 22.

⁸ Frank, J., et al. (2015). Analys av sambandet mellan vargtäthet och antal fårbesättningar. Rapport från Viltskadecenter, SLU 2015–6.

vargar inte nödvändigtvis leder till färre angrepp. I sammanhanget är det värt att framhålla att Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skyddsjakt på stora rovdjur uppdaterades sommaren 2024. Syftet var att förbättra förutsättningarna för att beslut om skyddsjakt ska kunna fattas tidigare, efter färre dokumenterade angrepp. Uppdateringen bedöms bidra till att färre rovdjursangrepp sker på tamdjur och hundar.

Naturvårdsverket vill också framhålla de biologiska risker som finns med en minskning av vargstammen, liksom de juridiska restriktioner som finns för svenska förvaltningsåtgärder som syftar till en sådan minskning. Sådana risker och restriktioner, samt ökade kostnader för förvaltning och inventering beskrivs i regeringsuppdrag gällande referensvärde för varg som Naturvårdsverket har redovisat under 2024 och 2025.⁹

Förslag om innovativa lösningar för åtgärder som syftar till minskad risk för viltskador och rovdjursangrepp (avsnitt 7.13)

Naturvårdsverket är positivt inställd till att innovationssatsningar för åtgärder som syftar till minskad risk för viltskador och rovdjursangrepp utvecklas, används samt utvärderas. En sådan satsning kan med fördel göras inom viltskadeområdet som helhet och omfatta skador av klövvilt, stora betande fåglar och rovdjur. Detta är även i linje med inriktningsmålet *Begränsa de skador och problem som viltet orsakar* i Naturvårdsverkets strategi för svensk vilthänsyn 2022–2029, där ett av vägvalen handlar om att stödja innovation, spridning av goda exempel och utveckling av beslutsstöd för olika näringar så att risken för skador minskar där det är möjligt.

Förslag om virtuella stängsel (avsnitt 7.13)

Naturvårdsverket bedömer att en omfattande användning av virtuella stängsel skulle kunna leda till en minskad användning av fysiska stängsel, som kan förhindra att rovdjur kommer i kontakt med tamdjur. I dagsläget finns få alternativa skyddsmetoder som skulle fungera för djurbesättningar som inte är stängslade med fysiska stängsel.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Johan Kuylenstierna efter föredragning av avdelningschefen Marie Uhrwing.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Kerstin Åstrand, juristen Malin Hollberg Malm samt handläggarna Per Risberg, Anders Broby och Dag Lestander.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Johan Kuylenstierna

Marie Uhrwing

⁹ Naturvårdsverket (2024). Analys av vargens referensvärde i fråga om populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus. Ärendenummer NV-05942-22; Naturvårdsverket (2025). Ytterligare förvaltningsåtgärder för varg. Ärendenummer NV-08852-24.

Kopia till:
li.dl@regeringskansliet.se
kn.registrator@regeringskansliet.se